

Sygn. akt VI U 3525/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Janusz Madej

Protokolant st. sekr. sądowy Dorota Hańc

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2017 r. w Bydgoszczy na rozprawie

odwołania: K. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

nr (...) z dnia 5 listopada 2015 r.

w sprawie: K. B.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o umorzenie należności składkowych

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdzając brak podstaw do odmowy umorzenia należności składkowych wskazanych w zaskarżonej decyzji, zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. do rozpoznania wniosku K. B. z dnia 20 lipca 2015 r. o rozłożenie na raty należności niepodlegających umorzeniu, na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność.

VI U 3525/15

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 5 listopada 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art.83 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art.1 ust.13 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r., poz.1551) i po rozpatrzeniu wniosku K. B. z dnia 7 lipca 2014r. w sprawie umorzenia należności z tytułu składek, odmówił umorzenia należności z tytułu składek:

- na ubezpieczenia społeczne za okres 06/05 – 11/05, 01/06 – 01/08, 08/08 – 02/09 w łącznej kwocie 35.181, 51 zł, w tym z tytułu:

składek – 18.693,71 zł

odsetek naliczonych na dzień 7 lipca 2014r. – 16.347 zł

kosztów upomnienia – 140,80 zł;

- na ubezpieczenia zdrowotne – za okres 06/05 – 11/05, 01/06 – 01/08, 08/08 – 02/09 w łącznej kwocie 12.988 zł 99 gr, w tym z tytułu:

składek - 6.901,19 zł

odsetek naliczonych na dzień 7 lipca 2014r. – 5.947 zł,

kosztów upomnienia – 140,80 zł;

- na Fundusz Pracy za okres od 06/05 – 11/05, 01/06 – 01/08, 08/08 – 02/09 w łącznej kwocie 2.812, 03 zł, w tym z tytułu:

składek – 1.438, 03 zł

odsetek naliczonych na dzień 7 lipca 2014r. – 1.242 zł.

W uzasadnieniu tej decyzji Zakład wskazał, że w dniu 7 sierpnia 2014r. wydał decyzję nr (...) o warunkach umarzania należności, która z dniem 14 września 2014r. stała się prawomocna. Zatem w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji o warunkach wnioskodawca powinien uregulować należności niepodlegające umorzeniu. Na dzień 9 października 2015r. wnioskodawca posiadał nieuregulowane należności niepodlegające umorzeniu:

- składki na ubezpieczenia społeczne za okres 03/09 – 01/10 w wysokości 5.724 zł 73 gr oraz odsetki w kwocie 3.875 zł i koszty upomnienia w kwocie 96 zł 80 gr;
- składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres 02-07/08, 03/09 – 01/10 w wysokości 3.711 zł 38 gr oraz odsetki w kwocie 2.713 zł o koszty upomnienia 149 zł 60 gr;
- składki na Fundusz Pracy za okres 03/09 – 01/10 w wysokości 515 zł 65 gr oraz odsetki w kwocie 349 zł i koszty upomnienia w kwocie 96 zł 80 gr.

Wobec niespełnienia przez wnioskodawcę niezbędnych warunków umorzenia ZUS Oddział w B. orzekł jak w sentencji decyzji.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł w imieniu wnioskodawcy K. B. jego pełnomocnik – matka J. B., zarzucając iż decyzja nr (...) z dnia 7 sierpnia 2014r. o warunkach abolicji nie zawierała informacji, co do kwoty należności niepodlegających umorzeniu, które to kwoty należało uregulować w terminie 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się tej decyzji.

Pełnomocnik skarżącego podnosiła, iż pismem z dnia 7 stycznia 2015r. wystąpiła do ZUS w T. o wskazanie kwot, które należy uregulować do abolicji i taką informację otrzymała. Następnie w dniu 20 lipca 2015r. wystąpiła ona z wnioskiem o rozłożenie tych należności na raty, ponieważ wnioskodawca nie był w stanie uregulować tych kwot jednorazowo. Warunki do abolicji powinny być spełnione do 14 września 2015r. jednak ZUS Oddział w B. do tego dnia nie załatwił wniosku o raty. Dopiero 14 października 2015r. nadano na pocztę umowę ratalną do podpisania, jednak umowa ta obejmowała wszystkie zaległości, również te podlegające abolicji. Pełnomocnik ubezpieczonego J. B. nie podpisała tej umowy uznając, iż jest tutaj osobą pokrzywdzoną, gdyż ZUS miał dużo czasu aby zawrzeć umowę ratalną w terminie pozwalającym na skorzystanie z ustawy abolicyjnej.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniósł o oddalenie odwołania, powołując argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił i rozważył co następuje:

We wniosku z dnia 7 lipca 2014r. K. B. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. – na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012r. o umorzenie należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012r., poz.1551 – dalej oznaczanej jako ustawa abolicyjna) – o umorzenie nieopłaconych należności na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe: całości zadłużenia za okres objęty ustawą z tytułu pozarolniczej działalności, którą wnioskodawca zlikwidował z dniem 31 stycznia 2010r.

Decyzją nr (...) z dnia 7 sierpnia 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. – po rozpoznaniu wniosku K. B. z dnia 7 lipca 2014r. – określił, że na dzień 7 lipca 2014r. umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek na:

1) ubezpieczenia społeczne – za okres 06/2005 do 11/2005, 01/2006, 08/2008 do 02/2009 w łącznej kwocie 35.181 zł 51 gr, w tym z tytułu:

- składek 18.693 zł 71 gr
- odsetek 16.347 zł
- kosztów upomnienia 140 zł 80 gr

2) ubezpieczenia zdrowotne – za okres 06/2005 do 11/2005, 01/2006 do 01/2008, 08/2008 do 02/2009 w łącznej kwocie 12.988 zł 99 gr, w tym z tytułu:

- składek 6.901 zł 19 gr
- odsetek 5.947 zł
- kosztów upomnienia 140 zł 80 gr

3) Fundusz Pracy – za okres 06/2005 do 11/2005, 01/2006 do 01/2008, 08/2008 do 02/2009 w łącznej kwocie 2.812 zł 03 gr, w tym z tytułu:

- składek 1.438 zł 03 gr
- odsetek 1.242 zł
- kosztów upomnienia 132 zł

W treści decyzji organ rentowy wskazał ponadto, iż warunkiem umorzenia powyższych należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu, które należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty włącznie, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013r., poz.1442) oraz wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2008r. Nr 78, poz.465 ze zm.).

W uzasadnieniu tej decyzji organ powołał podstawę prawną jej wydania – art.1 ust.1 i ust.6 ustawy abolicyjnej, jak również wskazał, iż z posiadanej przez siebie dokumentacji wynika, że w okresie 5 listopada 2004r. do 13 stycznia 2008r. oraz 1 sierpnia 2008r. do 31 stycznia 2010r. wnioskodawca podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu oraz wypadkowemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, a z analizy zapisów figurujących na koncie wnioskodawcy ustalono, że w okresach 06/2005 do 11/2005, 01/2006 do 01/2008, 08/2008 do 02/2009 figuruje zadłużenie z tytułu podlegania obowiązkowo wskazanym ubezpieczeniom.

Decyzja Nr (...) została doręczona wnioskodawcy 13 sierpnia 2014r. i uprawomocniła się z dniem 14 września 2014r.

W dniu 20 lipca 2015r. pełnomocnik wnioskodawcy (płatnika) K. J. B. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w B. wniosek o rozłożenie na raty należności z tytułu składek.

Osoba przyjmująca ten wniosek – świadek E. A. (1) pracownik Inspektoratu ZUS w B. – F. – w dniu składania tego wniosku (po rozmowie telefonicznej przeprowadzonej z J. B. krótko po złożeniu wniosku) zorientowała się, że wniosek o rozłożenie na raty dotyczy należności, do których zastosowanie znajdują przepisy ustawy abolicyjnej. Uważała ona po tej rozmowie telefonicznej, że wniosek dotyczył należności niepodlegających umorzeniu na podstawie tej ustawy, co było zgodne z intencją J. B. – pełnomocnika wnioskodawcy K. B..

Wniosek ten rozpoznany został pismem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. (Inspektoratu w B.) adresowanym do K. B., z dnia 14 października 2015r. (a więc już po upływie terminu przewidzianego w art.1 ust.11 do spłaty należności niepodlegających umorzeniu), w którym Zakład ten stwierdzał, że „w odpowiedzi na wniosek z dnia 20 lipca 2015r. w sprawie rozłożenia na raty należności z tytułu składek, Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia, że zgodnie z przepisem art.29 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015r., poz.121) uwzględniając możliwości finansowe wnioskującego o ulgę oraz stan finansów ubezpieczeń społecznych została wyrażona zgoda na rozłożenie należności z tytułu składek na 96 rat (w tym 36 po około 200 zł oraz 60 po ok.1.054 zł)”.

W związku z powyższym pismem organ rentowy przesłał płatnikowi K. B. dwa egzemplarze umowy ratalnej celem ich podpisywania i odesłania na adres Inspektoratu w terminie 7 dni od ich otrzymania. Jednocześnie w piśmie tym Zakład wskazywał, iż nieodesłanie powyższej dokumentacji w wyznaczonym terminie będzie oznaczało rezygnację ze spłaty należności w układzie ratalnym.

Przesłany wnioskodawcy projekt umowy o rozłożenie na raty należności z tytułu składek obejmował zaległe należności zarówno podlegające umorzeniu na podstawie przepisów ustawy abolicyjnej, jak i należności niepodlegające umorzeniu na podstawie przepisów tej ustawy.

Projekt ten nie został podpisany przez wnioskodawcę (albo jego pełnomocnika) i nie został odesłany ZUS Oddziałowi w B., w związku z tym organ rentowy pismem z dnia 5 listopada 2015r. poinformował wnioskodawcę, że z uwagi na nieodesłanie dwóch egzemplarzy podpisanej umowy w wyznaczonym terminie uznano, że rezygnuje on ze spłaty należności w ramach układu ratalnego.

Jednocześnie zaskarżoną decyzją (nr (...)) z dnia 5 listopada 2015r.) ZUS Oddział w B. odmówił uznania należności z tytułu składek.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów i ich odpisów (kserokopii) znajdujących się w aktach sprawy abolicyjnej ZUS, w aktach ZUS dotyczących układu ratalnego i zeznań świadka E. A. (1).

W wyniku odwołania wniesionego w imieniu płatnika składek przez jego pełnomocnika procesowego kontroli sądowej poddana została w rozpoznawanej sprawie decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 5 listopada 2015r., którą odmówiono wnioskodawcy umorzenia należności z tytułu składek z powodu nieuregulowania należności niepodlegających umorzeniu, wskazanych w uzasadnieniu tej decyzji.

Zasadniczy zarzut odwołania sprowadzał się do wyeksponowania wadliwego – zdaniem skarżącego – działania ZUS Oddziału w B., polegającego na spóźnionym rozpoznaniu wniosku o rozłożenie na raty należności składkowych niepodlegających umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej. Pełnomocnik powoda argumentował w odwołaniu, że mimo iż wniosek o rozłożenie tych należności złożony został w ZUS Oddziale w B. w dniu 20 lipca 2015r. (termin do spłaty tych należności upływał 14 września 2015r.), to ZUS wniosek ten rozpoznął dopiero w październiku 2015r. i to niezgodnie z intencją wnioskodawcy znaną organowi, albowiem umowa ratalna przesłana do podpisu wnioskodawcy

obejmowała całość jego zadłużenia – zarówno tę część, która podlegała umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej, jak również tę część która na jej podstawie nie podlegała umorzeniu.

W ocenie Sądu Okręgowego w świetle okoliczności faktycznych sprawy zarzut ten był w pełni zasadny, a organ rentowy – rozpoznając wniosek płatnika o rozłożenie na raty należności niepodlegających umorzeniu – dopuścił się naruszenia przepisów ustawy abolicyjnej, działając w sposób opieszły i zmierzający do uniemożliwienia wnioskodawcy skorzystania z możliwości umorzenia należności składkowych.

Działanie organu rentowego było oczywiście sprzeczne z celami ustawy abolicyjnej i naruszało słuszny interes wnioskodawcy.

Skoro wniosek o rozłożenie na raty należności niepodlegających umorzeniu złożony został przez płatnika w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w B. w dniu 20 lipca 2015r. i zakres żądania zgłoszonego w treści tego wniosku był temu organowi znany (vide: zeznania świadka E. A. (2) – protokół rozprawy k.73; skrócony protokół rozprawy k.69-72), to wniosek ten powinien zostać rozpoznany przez Zakład zgodnie z informacją i żądaniem wnioskodawcy w terminie umożliwiającym mu skorzystanie z możliwości umorzenia należności składkowych, przewidzianej w przepisach ustawy abolicyjnej. Organ rentowy miał ku temu pełną możliwość albowiem okres liczony od daty złożenia wniosku (20 lipca 2015r.) do dnia 14 września 2015r. (data do której należności składkowe powinny zostać spłacone, jeżeli nie zostały rozłożone wcześniej na raty) w pełni wystarczał do merytorycznego rozpoznania tego wniosku.

W tym miejscu odwołać należy się do właściwych przepisów prawa materialnego – ustawy abolicyjnej z dnia 9 listopada 2012r., które określają zasady umarzania należności składkowych.

Po pierwsze, zgodnie z art.1 ust.11 ustawy niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust.10, podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust.8 (a więc decyzji określającej warunku umarzania).

Po drugie, jak stanowi art.1 ust.12 ustawy abolicyjnej w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust.8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczony termin ich płatności, warunek o którym mowa w ust.10, uważa się za spełniony po ich opłaceniu.

Z kolei zgodnie z art.1 ust.13 ustawy abolicyjnej Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o:

- 1) umorzeniu należności, o których mowa w ust. 1 i 6 – po spełnieniu warunku, o którym mowa w ust.10, z uwzględnieniem ust.7, 11 i 12, lub
- 2) odmowie umorzenia należności, o których mowa w ust.1 i 6 – w przypadku niespełnienia warunku, o którym mowa w ust.10, z uwzględnieniem ust.7, 11 i 12.

Z powyższych regulacji normatywnych wynika zatem, że wnioskodawca może domagać się rozłożenia należności składkowych niepodlegających umorzeniu na raty, a rozłożenie mu tych należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, na raty, powoduje iż nie obowiązuje go już termin spłaty tych zaległości przewidziany w art.1 ust.11 ustawy, a należności te powinny zostać spłacone w terminach określonych dla spłaty poszczególnych rat w umowie ratalnej zawartej z ZUS (tak art.1 ust.12 ustawy).

Pozwanemu organowi rentowemu były znane zarówno zakres żądania wniosku K. B. z dnia 20 lipca 2015r., jak i intencja wnioskodawcy, którą było rozłożenie należności składkowych niepodlegających umorzeniu na raty. Należy też podkreślić, że organ rentowy miał pełną wiedzę i świadomość co do daty uprawomocnienia się decyzji warunkowej z dnia 7 sierpnia 2014r. oraz końcowej daty terminu przewidzianego do spłaty należności niepodlegających umorzeniu (14 września 2015r.). Wobec powyższego powinien rozpoznać wniosek K. B. o rozłożenie tych należności na raty

(pozytywnie bądź negatywnie), tak aby stanowczo określić sytuację prawną powodowego płatnika i umożliwić mu podjęcie decyzji adekwatnych do tej sytuacji.

Tymczasem pozwany opóźnił swoje rozstrzygnięcie o wniosku płatnika z dnia 20 lipca 2015r., aż do dnia 14 października 2015r., rozpoznając jego wniosek o rozłożenie na raty z pominięciem przepisów ustawy abolicyjnej. Jak już wcześniej zaznaczono ZUS Oddział w B. rozłożył wnioskodawcy na raty całość zadłużenia, obejmując umową ratalną należności podlegające i niepodlegające umorzeniu na podstawie przepisów ustawy abolicyjnej.

Tego rodzaju działanie organu rentowego – naruszające m. in. art.1 ust.12 ustawy abolicyjnej – nie uprawniało Zakładu do wydania decyzji odmawiającej umorzenia należności objętych wnioskiem powodowego płatnika z dnia 7 lipca 2014r. i wskazanych w decyzji warunkowej nr (...) z dnia 7 sierpnia 2014r.

W ocenie Sądu Okręgowego skoro powodowy płatnik złożył wniosek o rozłożenie należności niepodlegających umorzeniu na raty w terminie umożliwiającym rozpoznanie organowi rentowemu tego wniosku przed upływem terminu, o którym mowa w art.1 ust.11, to wniosek ten powinien zostać rozpoznawany przez organ rentowy zgodnie z rzeczywistym żądaniem powoda. Jeśli organ rentowy podejmie działania w tym przedmiocie i rozłoży na raty należności składkowe niepodlegające umorzeniu, to umożliwi powodowi – w przypadku spłaty tych należności w terminach określonych w umowie ratalnej – skorzystanie z przewidzianej w przepisach ustawy możliwości umarzenia należności wskazanych w art.1 ust.1 i 6.

Jedynie na marginesie sporu dostrzec należy, że skoro w ocenie ZUS Oddziału w B. sytuacja materialna płatnika uzasadniała rozłożenie na raty (choć niezgodnie z jego intencją i żądaniem) całości zadłużenia składkowego (podlegającego i niepodlegającego umorzeniu), to bardzo prawdopodobnym jest, iż rozłożenie na raty części tego zadłużenia (niepodlegającego umorzeniu) także powinno nastąpić.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy zaskarżona decyzja wydana została przedwcześnie albowiem – jak już zaznaczono wyżej – w dacie jej wydania nie zostało przesądzone (w wyniku nierozpoznania żądania wniosku z dnia 20 lipca 2015r.), jakie terminy spłaty należności składkowych niepodlegających umorzeniu obowiązują powodowego płatnika – czy termin z art.1 ust.11, czy też terminy zapłaty poszczególnych rat, przewidziane w art.1 ust.12 ustawy abolicyjnej.

Do czasu rozpoznania wniosku powodowego płatnika z dnia 20 lipca 2015r. o rozłożenie na raty należności składkowych niepodlegających umorzeniu, na podstawie przepisów ustawy abolicyjnej, organ rentowy nie miał podstawy prawnej do wydania decyzji odmawiającej umorzenia należności składkowych wskazanych w zaskarżonej decyzji, z powodu ich nieopłacenia w terminie o którym mowa w art.1 ust.11 ustawy. Termin ten może bowiem nie mieć w ogóle zastosowania do tych należności, jeśli organ rentowy rozłoży je na raty zgodnie z art.1 ust.12. Skoro organ rentowy ze swojej wyłącznej winy nie rozpoznał w terminie, o którym mowa w art.1 ust.12 ustawy abolicyjnej, wniosku powoda z dnia 20 lipca 2015r. o rozłożenie należności niepodlegających umorzeniu na raty, to termin ten ulega przedłużeniu do czasu rozpoznania tego wniosku. Pozwany nie może bowiem wywodzić korzystnych dla siebie skutków prawnych z działania oczywiście zawinionego przez siebie, naruszającego przepisy i cel ustawy abolicyjnej i naruszającego uzasadnione interesy powoda.

Ubocznie tylko Sąd Okręgowy zaznacza, iż wydając - na podstawie art.477¹⁴ § 2 K.p.c. i art.1 ust.11, 12 i 13 ustawy abolicyjnej - rozstrzygnięcie zamieszczone w sentencji niniejszego wyroku, miał także na uwadze, iż zgodnie z art.477^{14a} K.p.c. możliwość uchylenia zaskarżonej decyzji przyznana została przez ustawodawcę wyłącznie sądowi drugiej instancji.